

ปัญหาบางประการ เกี่ยวกับระบบบัญชีของการรถไฟแห่งประเทศไทย

นางสาวบุญนันต์ ไชยชลอ

ศูนย์วิทยพัทยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต แผนกวิชาการบัญชี

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๑๗

CERTAIN PROBLEMS OF THE ACCOUNTING SYSTEM OF
STATE RAILWAY OF THAILAND

MISS BOONANAN CHAICHALOR

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Accountancy

Department of Accountancy

Graduate School

Chulalongkorn University

1974

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

รศ.ดร.กมล :

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ วันที่ ๒๕ - ๑๑ ๒๕๖๓ ประธานกรรมการ

ดร.ดร.ดร.ดร.

กรรมการ

ดร.ดร.

กรรมการ

อาจารย์ควบคุมการวิจัย อาจารย์ที่รัญ รศ.ศิริ

ศูนย์วิทยุโทรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัญหาบางประการเกี่ยวกับระบบบัญชีของการรถไฟแห่งประเทศไทย

ชื่อ นางสาวบุญอนันต์ ไชยชลอ แผนกวิชา การบัญชี

ปีการศึกษา ๒๕๑๗

บทคัดย่อ

ประเทศไทยก็เช่นเดียวกับประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย มักจะประสบกับปัญหาด้านการผลิต การวิภาคกรรม และการบริโภค การแก้ปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยระบบการขนส่งที่เหมาะสม รวมทั้งการขนส่งทางรถไฟ ในฐานะที่เป็นกิจกรรมขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งรัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญข้อนี้ จึงได้วางโครงการปรับปรุงและขยายงานของการรถไฟฯ ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจบ้านอื่น ๆ ของประเทศ โดยมุ่งหมายให้สามารถบริการประชาชนได้เพียงพอและรวดเร็วยิ่งขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้สินค้าจากแหล่งผลิตสามารถขนส่งให้ถึงแหล่งจำหน่าย หรือถึงปลายทางเพื่อส่งออกได้โดยสะดวกและด้วยค่าขนส่งในอัตราที่สมควร เพื่อลดต้นทุนในการจำหน่ายให้ต่ำลง เป็นการยกระดับฐานะการครองชีพของประชาชนให้สูงขึ้น ในการนี้จำเป็นต้องใช้เงินทุนเป็นจำนวนมาก ต้องมีการวางแผนการดำเนินงานและการควบคุมที่ดี เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งในการวางแผนและการควบคุมนี้จะต้องอาศัยข้อมูลส่วนใหญ่จากระบบบัญชี และเพื่อที่จะให้ข้อมูลที่ไต่จากระบบบัญชีเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ สิ่งที่การรถไฟฯ จะต้องระลึกรู้ถึงในฐานะที่เป็นรัฐวิสาหกิจก็คือ เอกสาร สมุดบัญชี และรายงานต่าง ๆ จะต้องมีความละเอียดและเข้าใจได้ง่ายและให้ข้อมูลเพียงพอ ต่อรัฐบาลและต่อประชาชน รวมทั้งต่อฝ่ายบริหารของการรถไฟฯเอง และเพื่อที่จะเป็นแนวทางให้รัฐทราบว่า โครงการพัฒนาการรถไฟฯ ที่รัฐกำหนดไว้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ ๓ นั้นจะบรรลุเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ รวมทั้งการพัฒนาคำอื่น ๆ ด้วย จึงควรจะได้ศึกษาปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากระบบบัญชีของการรถไฟฯ และผลของปัญหาที่จะกระทบต่อ...

การศึกษาเกี่ยวกับปัญหาของระบบบัญชีของการรถไฟฯ ส่วนใหญ่กระทำโดยรวบรวมข้อเท็จจริงจากบันทึก เอกสารหลักฐาน และรายงานต่าง ๆ และจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตามหน่วยงานต่าง ๆ ของการรถไฟฯ

ผลการศึกษาปรากฏว่า

- หลักการคิดค่าเสื่อมราคา เป็นผลให้ข้อมูลที่ได้คลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง
- การที่กิจการยังไม่นำระบบต้นทุนมาใช้ ทำให้ฝ่ายบริหารขาดเครื่องมือที่จำเป็นที่จะวางแผนและควบคุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจะกำหนดอัตราค่าขนส่งให้เหมาะสมโดยยังมีผลตอบแทนเพียงพอนั้นย่อมต้องอาศัยข้อมูลที่ไต่จากระบบบัญชีต้นทุน
- การจัดทำรายงานเพื่อการควบคุมในปัจจุบันยังประสบปัญหาต่างๆ ซึ่งอาจแก้ไขได้โดยการ จัดแบ่งส่วนงานหรือปรับปรุงระบบการทำงานเสียใหม่
- งบคงประมาณทางการเงินยังไม่เหมาะสมสอดคล้องกับการดำเนินงานของกิจการ
- รายงานสำหรับบุคคลภายนอกกิจการยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร

การแก้ปัญหา

- ขออนุมัติกระทรวงการคลัง เปลี่ยนวิธีการคิดค่าเสื่อมราคาจากการคิดอัตราตัวเฉลี่ยทั้งกลุ่มเป็นการคิดค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สินแต่ละประเภท
- การรถไฟฯกำลังอยู่ในขั้นเตรียมการที่จะนำระบบบัญชีต้นทุนมาใช้ แต่อาจจะต้องใช้เวลานานในการศึกษาเพื่อวางรูปแบบบัญชีให้เหมาะสม เพราะกิจการให้บริการหลายชนิดและแต่ละชนิดก็มีรายละเอียดต้นทุนไม่เหมือนกัน
- การรถไฟฯได้แก้ไขปัญหานี้โดยการทำรายงานสถิติผลการดำเนินงานในด้านการเงินโดยประมาณ ประจำเดือนขึ้น แสดงให้เห็นผลการดำเนินงานโดยสรุป
- การจัดทำงบประมาณเงินสดประจำปีต้องแสดงให้เห็นงบประมาณของแต่ละเดือนด้วย และเพื่อไม่ให้เกิดการสูญเสียเนื่องจากการเก็บเงินสดส่วนเกินไว้เฉย ๆ รัฐควรจะอนุญาตให้กิจการนำเงินส่วนนี้ไปลงทุนหาผลประโยชน์ระยะสั้นที่ไม่เสี่ยงภัยหรือมีความเสี่ยงภัยน้อย

- ควรใช้ศัพท์เทคนิคเงินสำหรับการแสดงรายการในงบดุล และควรเปิดเผยรายการที่ควรเปิดเผย เช่นวิธีการที่ราคาวัสดุคงคลัง วิธีคิดค่าเสื่อมราคาทรัพย์สิน การคำนวณมูลค่าหนี้สินขึ้นใหม่ ณ วันสิ้นงวดการบัญชี

- ควรจัดทำงบแสดงแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุน (Statement of Changes in Financial Position) แบบที่แสดงเฉพาะรายการที่มีการเปลี่ยนแปลงเท่านั้น เป็นประกอบเพื่อแสดงให้เห็นที่มาและการใช้ไปของเงินทุนรายการที่สำคัญ ๆ.

คุรุณย์วิทยธรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title: Certain Problems of the Accounting System
of State Railway of Thailand

Name: Miss Boonanan Chaichalor Department of Accountancy

Academic Year: 1974

ABSTRACT

Thailand, in common with other developing countries, is facing some problems in production, distribution and consumption. One of the keys in solving these problems is good transportation system, especially rail-way transportation. Having considered its importance as infrastructure to the economic development plan, the government, therefore, plans to improve and enlarge State Railway of Thailand as part of the development plan. The purpose is to give adequate and quick services to the people including the conveyance of commodities from producers to distributors or to consumers at reasonable freight. Thus, this tactic would reduce cost of goods sold and raise people's standard of living. The government needs a massive amount of money to fulfill this plan. Hence, it is necessary to set up good administrative system and internal control to achieve the set goal. The above-mentioned aims can be achieved only from information obtained from good accounting system. So, it is important to study problems concerning accounting system of the organization, and their effect on the

Most of the study is done through collection of facts from the records, bulletins and reports of the RSR as well as from interviewing officials of several divisions of the organization.

The result of the study shows that:

- The depreciation method results in presenting data which are in discord with facts.
- Disregard of cost accounting system results in the top management lacking suitable tool for planning and control, especially in setting reasonable charges which could give a fair rate of return.
- The slow process of preparation of control reports at present is due to inefficient system of work.
- There is no monthly cash budget while the result of the operation is presented monthly.
- External reports are not sufficiently informative.

Suggestions offered by the author:-

- Changing the depreciation method from using composite rate to rate per type of assets.
- The State Railway is planning to incorporate cost accounting into its accounting system, although it will take time to set up a good system because the organization provides several kinds of services, each having different cost details.
- The RSR has solved some problems concerning late

the operation.

- Annual cash budget should also be divided into monthly budgets in order to show state of cash in hand at the end of the month, so that the RSR may have the opportunity to invest its idle cash in non-risk short-term securities, should the government allow it to do so.

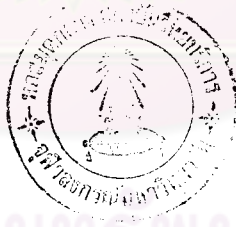
- The balance sheet items should be sufficiently informative to outsiders. For instance, the method of inventory pricing, the method of depreciation, the fact that long-term liabilities are revalued at year end exchange rate-should be clarified.

- Preparation of Statement of Changes in Financial Position in the form that shows only changed items should be made in order to help statement users to understand the important sources and uses of the fund.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จลงได้ก็ด้วยความช่วยเหลือจากพลโท ทวน ศรีรักษานนท์
ผู้อำนวยการรถไฟแห่งประเทศไทย ที่อนุญาตให้นำเรื่องราวขององค์การมาเรียบเรียงเป็น
วิทยานิพนธ์ อาจารย์หิรัญ รัตศรี ผู้อำนวยการฝ่ายการบัญชี ซึ่งกรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
และให้คำแนะนำ ตรวจสอบ และชี้แจงข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำสกรรจาจารย์เพ็ญแข สนิทวงศ์และ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิไล วีระปรีช ประธานกรรมการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งกรุณาวิจารณ์
และแก้ไขวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ได้และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังได้รับความกรุณาจากคุณจนา
นาควัชร ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายการเงินรดกานพาณิชย์ หัวหน้ากอง หัวหน้าแผนก และเจ้าหน้าที่
ที่ระดับต่าง ๆ ของฝ่ายการบัญชีอีกหลายท่าน ที่กรุณาช่วยเหลือให้ข้อเท็จจริงและความรู้ต่าง ๆ
เกี่ยวกับเรื่องที่เรียบเรียง ผู้เรียบเรียงขอขอบพระคุณทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	ข
รายการตารางประกอบ	ฅ
รายการภาพประกอบ	ญ

บทที่

๑	บทนำ	๑
	ความเป็นมาของปัญหา	๑
	วัตถุประสงค์ของการศึกษา	๓
	วิธีการศึกษาคนควา	๓
	ขอบเขตของการศึกษา	๔
	ประโยชน์ที่จะได้จากการศึกษา	๔
๒	การแบ่งส่วนงานและการบริหารงาน	๕
	การจัดตั้งองค์การ	๕
	นโยบายและวัตถุประสงค์	๕
	รูปขององค์การและการบริหารงาน	๗
	การจัดสายงาน	๘
	หน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน	๑๑
๓	ระบบบัญชี	๑๓
	การวิวัฒนาการด้านการบัญชีของการรถไฟฯ	๑๘

	ผังบัญชีและรหัสบัญชี	๒๓
	หลักและวิธีการบัญชีที่ใช้	๒๗
	การบันทึกบัญชีทรัพย์สินถาวร	๒๗
	การปลดระวางทรัพย์สินถาวร	๓๑
	การคิดค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินถาวร	๓๕
	หลักการบันทึกรายได้และรายจ่าย	๓๗
๔	ระบบบัญชี (ต่อ)	๔๔
	การทำบัญชีด้วยเครื่องจักร	๔๔
	การรวบรวมและจัดทำรายงานการเงิน	๕๐
	ความคล้ายคลึงและความแตกต่างของ หลักการบัญชีที่ใช้เปรียบเทียบกับ... หลักการบัญชีที่ยอมรับกันทั่วไป และ ส่วนราชการต่าง ๆ	๕๔
	ความคล้ายคลึงและความแตกต่างของระบบ บัญชีเปรียบเทียบกับกิจการรถไฟในต่างประเทศ	๕๒
๕	การควบคุมภายใน	๕๕
	การควบคุมภายในเกี่ยวกับรายได้	๕๖
	การควบคุมภายในเกี่ยวกับรายจ่าย	๑๐๑
	การควบคุมภายในเกี่ยวกับทรัพย์สิน	๑๐๕
	การควบคุมเงินสด	๑๐๕
	การควบคุมลูกหนี้	๑๑๓
	การควบคุมวัสดุคงคลัง	๑๑๕

บทที่

หน้า

การควบคุมทรัพย์สินถาวร	๑๑๓
การควบคุมภายในเกี่ยวกับหนี้สิน	๑๒๓
๖ ปัญหาบางประการของระบบบัญชีและขอเสนอแนะ	๑๒๖
ปัญหาเกี่ยวกับหลักและวิธีการบัญชีและขอเสนอแนะ	๑๒๖
ปัญหาด้านการรายงานและขอเสนอแนะ	๑๒๘
ปัญหาที่เกิดจากรายงานสำหรับภายในกิจการ ..	๑๒๘
ปัญหาที่เกิดจากรายงานสำหรับภายนอกกิจการ	๑๓๒
๗ สรุป	๑๓๖
บรรณานุกรม	๑๔๒
ภาคผนวก	๑๔๕
ประวัติการศึกษา	๑๕๖

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการตารางประกอบ

หน้า

ตารางที่ ๑	รายการ เงินสดและ เงินฝากธนาคาร รายการ เงินเหลือประจำวัน	๕๓
ตารางที่ ๒	ตาราง เปรียบเทียบรายไ้-รายจ่ายจริงกับ งบประมาณ (เฉพาะสายใหญ่) งวด กรกฎาคม ๒๕๑๖	๕๘
ตารางที่ ๓	สถิติผลการดำเนินงานในด้านการ เติบโตโดย ประมาณ เปรียบเทียบของ เดือนมกราคม ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ กับ เดือนมกราคม ปี พ.ศ. ๒๕๑๖	๖๓
ตารางที่ ๔	โครงการลงทุนในโครงการพัฒนาเศรษฐกิจ พ.ศ. ๒๕๑๐ ถึง ๒๕๑๔ ที่ผูกพันงบประมาณ ไปถึงระยะโครงการ ๒๕๑๕-๒๕๑๘	๗๔
ตารางที่ ๕	โครงการพัฒนาเศรษฐกิจ พ.ศ. ๒๕๑๕-๒๕๑๘ ประเภทการปรับปรุงและขยายงานบนทางที่เปิด การเดินรถแล้ว และประเภทการสำรวจและ ก่อสร้างทางสายใหม่	๗๕
ตารางที่ ๖	การรถไฟแห่งประเทศไทย งบดุล ณ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๑๗	๘๑
ตารางที่ ๗	การรถไฟแห่งประเทศไทย บัญชีทำการ	

ตารางที่ ๔	การรถไฟแห่งประเทศไทย บัญชีกำไรและขาดทุน สำหรับปี สิ้นสุดเพียงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๑๙	๔๓
ตารางที่ ๕	งบแสดงเงินที่จะต้องใช้และเงินที่จะได้มาสำหรับ ปี ๒๕๑๘-๒๕๒๒ เมื่อปรับเพิ่มค่าภาระให้มีผล กำไรประจำปีไม่ต่ำกว่า ๒% ของทรัพย์สินสุทธิ ใช้ดำเนินงาน	๔๕

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการภาพประกอบ

	หน้า
แผนภาพที่ ๑	๑๐
แผนภาพที่ ๒	๔๗
แผนภาพที่ ๓	๑๐๐

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย